

“HİKÂYET” BAŞLIKLİ YAZMA ESERDE GEÇEN DÖRT HALİFE MENKİBELERİNİN İNCELENMESİ

Nursel UYANIKER¹

Özet

İslâm tarihinde “Hulefâ-yı Râşidîn” olarak bilinen Dört Halife Devri, Hz. Muhammed’in ölümünden sonraki otuz yıllık dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde Hz. Muhammed’in peygamberlik hayatı boyunca kendisine inanan arkadaşlarından/sahabelerden Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali halifelik yapmışlardır. Çalışmada, Süleymaniye Kütüphanesi “Özel 130” numarada kayıtlı ve 23 varaktan müteşekkil “Hikâyet” başlıklı yazma eser değerlendirilecektir. Çalışmanın amacı, dört halife dönemi hakkında halk arasında anlatılmak üzere kaleme alınan menkıbelerin işlevlerini açıklamaktır. Metinde yer alan motifler, S. Thompson’un “Motif Index of Folk Literature” isimli eserine göre incelenmiştir. Çalışma metni, toplumsal çeşitliliği ele alan P. Burke’nin kültür yorumu esasında açıklanmıştır. Metnin muhteva yapısı ise metin merkezli halkbilim kuramlarından, “Seçkin Kültürün Dibe Batması” çerçevesinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda, tarafımızdan ilk defa tespiti yapıлып okunmuş olan yazma eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir. Menkıbeler, İslâmî bilgilerin sözlü ve yazılı kültür aracılığıyla aktarılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda ele alınan konu, Türk kültüründe İslâmî değerlere atfedilen kutsallığı göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dört Halife, Halk Kültürü, Menkıbe, P. Burke.

"HİKÂYET" LOCATED IN THE WRITING RASHIDUN STORIES AND EXAMINING

Abstract

The history of Islam “Hulefâ-Râşidîn” known as, the transfer of the four Caliphs; Prophet Muhammed's death covers the thirty-year period. During this period, Muhammad's friends during his prophecy, believing in himself; Abu Bakr, Omar, Osman and Ali have done the caliphate. In this study, a written work titled "Story" which is registered in Süleymaniye Library Special 130 an and consisting of 23 pages in total, will be evaluated. The aim of the study is to explain the functions of the stories about the four caliphs. The motifs in the text were examined according to the book called Index Motif Index of Folk Literature ere by S. Thompson. The paper is described in the context of P. Burke's understanding of culture, which deals with social diversity. The content structure of the work is evaluated within the framework of the “Submergence of the Distinguished Culture” one of the written works centered folklore theories. At the end of the study, the first transcription letter of the manuscript which has been read and read has been given. Menqabes provide the transfer of Islamic knowledge through oral and written culture. In this context, the issue is important in terms of showing the sanctity attributed to Islamic values in Turkish culture.

¹ Dr. Öğrt. Üyesi, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı ABD, e-posta: nuyaniker34@gmail.com

Keywords: Four Caliphs, Folk Culture, Menqabe, P. Burke.

I. GİRİŞ

Türklerin İslamlaşma süreci, 751 yılında meydana gelen Talas Savaşı sonrasında hızlanmaya başlamıştır. X. yüzyıldan itibaren de büyük kitleler halinde İslamiyet’i kabul etmişler, Arapça, Farsça eserlerden tercüme ve adaptasyon yoluyla yeni eserler vücuda getirmişlerdir. Aynı zamanda önceden beri var olan sözlü gelenek ile sözellik de yazılılığa katılmıştır.

Türk İslam edebiyatının meydana getirdiği eserler arasında Dört Halife Devri’ni anlatan eserler de yer almıştır. Çalışmada, Süleymaniye Kütüphanesi “Özel-130” numarada bulunan ve “Hikâyet” başlığını taşıyan Türkçe yazma eser işlenecektir. Bu metnin konusu, İslâm tarihinde yer alan dört halifenin özellikleridir.

Türk İslam edebiyatında haklarında anlatılan menkıbelerde, hilye türündeki müstakil eserlerde, Aşere-i mübeşşere içinde, divan ve mesnevilerde dört halife devrinden bahsedilmektedir. Türk edebiyatında Dört Halife Devri (632-661); “Hulefâ-yı Râşidîn” ve “Çâr-yâr-ı Güzîn” olarak isimlendirilir. Yazma eserlerde müellif ve müstensihler, edebî üslup gereği Allah ve Peygamber sevgisinden sonra dört halife ile ilgili duygu ve düşüncelerine yer verirler. Türk İslam edebiyatının ilk ürünlerinden olan Kutadgu Bilig, Divan-ı Hikmet, Atabetü’l-Hakayık gibi eserlerden itibaren edebî ürünlerde dört halife konusunun işlendiği görülmektedir (Çavuşoğlu 2005: 238).

Türk edebiyatında dört halife hakkında hilye yazılan ilk eserlerden birisi, Şeyhülislâm Esad Mehmed Efendi’nin (ö. 1034/1625), “Gülîstân-ı Şemâil” isimli eseridir. Bu eser Süleymaniye Kütüphanesi’nde (Damad İbrâhim Paşa, nr. 3819) kayıtlı nüshasına göre, “mefâilün mefâilün feülün” vezninde olup yaklaşık 1200 beyitten meydana gelmiştir. Konuyla ilgili ikinci eser, İbrâhim Cevri Çelebi’ye (ö. 1065/1654) ait, “Hilye-i Çehâryâr-ı Güzîn” adlı 145 beyitlik bir mesnevidir. Tezkire müellifi Edirneli Güftî’ye (ö. 1088/1677) ait olan üçüncü eser ise, “Hilye-i Aşere-i Mübeşşere” ismini taşımaktadır. Söz konusu eser, aruzun “fâilâtün fâilâtün fâilün” vezniyle yazılan 294 beyitlik bir mesnevidir. Eserin bir nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi’nde (Lâleli, nr. 1715) kayıtlıdır (Uzun 1998: 46).

XIX. yüzyılda kültür kavramı, Avrupa’da geniş kapsamda ele alınmıştır. Peter Burke’ye göre, bir toplumda herkes aynı kültürü paylaşırsa “halk kültürü” terimini kullanmaya gerek kalmaz (Burke 1996: 37). Halk kültürü (popüler kültür) ya da volkskultur düşüncesi, kültür tarihi ile aynı yer ve zamanda ortaya çıkmıştır (Burke 2008: 23). Burke, toplum ile kültür kelimelerini birbirinin yerine kullanır ve kültürün toplumun bir anlatımı, hatta yansıması olarak ele alındığını söyler (Burke 2008: 3, 22). Çalışmada ele alınan metin konusu, üslubu ve motifleriyle Türk-İslam inancından kaynaklanan anlatı özelliklerini ihtiva etmektedir.

Burke, kültürün “belirsiz/müphem” bir kavram olmakla birlikte; eskiden “yüksek/seçkin” kültür anlamına geldiğini belirtir. Bu kavram zamanla “aşağıya doğru” yayılmış ve halk kültürünü de kapsamıştır (Burke 2008: 40). Burke, okullarda ve tapınaklarda geliştirilen bilgiye dayalı kültürü “büyük gelenek”, yazıyı bilmeyen köy toplumlarının yaşamlarında kendiliğinden gelişen kültürü (halk kültürü) ise “küçük gelenek” olarak adlandırmıştır. Büyük geleneğe sahip

seçkinler, genellikle halk kültürüne katılmaktan çekilmişlerdir. Fakat her iki kültür çeşidi arasında birtakım etkileşimler bulunmaktadır. Bu yüzden ikili karşıtlık yerine, her iki terimi de benimsemek ve gerek bilgiye dayalı, gerekse halka özgü kültürü daha geniş bir çerçeveye yerleştirmek gerekmektedir (Burke 2008: 38-40). İki gelenek arasındaki bu iki yönlü trafik önemlidir (Burke 1996: 38). Başını Hans Naumann'ın çetkiği “Seçkin Kültürün Dibe Batması Kuramı” temsilcileri, trafiğin ters yönünü göz ardı ettikleri için çok eleştirilmişlerdir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, dinî nitelik taşıyan metnin, soylu ve avam ayırımı yapılmadan birlikte okunup dinlendiğini, öğretilmiş kültür ile halk kültürü arasında bir etkileşim olduğunu göstermektir. Bu etkileşimi sağlayan ve her iki gelenekten yararlanan araçlar/aktarıcılar, “orta kültürü” oluşturmaktadırlar (Burke 1996: 80). Müellif veyahut da müstensihler, okuma-yazma oranı yüksek olan aktarıcılardır ve okudukları eserleri halka anlatmak amacıyla yeniden oluştururlar.

II. YAZMA ESERİN ÖZELLİKLERİ

Ele alınan metnin tespiti ilk defa tarafımızdan yapılmış ve transkripsiyonlu çevirisi çalışmanın sonunda verilmiştir.

1. Yazmanın Tavsifi: Yazma eser, Süleymaniye Kütüphanesi Özel 130 numarada kayıtlıdır. “Hikâyet” başlığı adı altındaki Türkçe eser, 11 satırdan müteşekkil olup nesih hatla yazılmıştır. Yazma, ebru kaplı mukavva cilt içinde ve 1^b-23^b varakları arasında yer almaktadır. Eserin cildi bir hayli yıpranmıştır. Bu sebepten kitap tamiri sırasında varakların yeri karıştırılmış ve yanlış ciltlenmiştir².

Kitabın sonunda yer alan ketebe kaydında: “Ketebetü'l-fakîr hâk-i pâyi âl-i 'abâ es-Seyyid Muhammed Hâfız Baba” yazılıdır. İstinsah tarihi olarak 1224/1809-1810 yılı belirtilmiştir.

2. Yazmanın Dil ve Üslubu: Dinî halk hikâyesi kapsamında istinsah edilen yazma eser;

“İşit imdi diyelüm bir hoş hikâyet

Ki râvîler ider şöyle rivâyet”

diye başlamakta ve anlatılmak üzere yazıldığını bildirmektedir. Dört halifenin her biri için bu formel yapı girişte tekrar edilmektedir. Şekil itibarıyla mensur olarak kaleme alınan eser, satır sonu kafiyeleri nedeniyle manzum özellik göstermektedir. Metin atasözleri, deyimler, Türkçe arkaik kelimeler, halk tipi söyleyiş/sohbet üslûbu ve dinî terminoloji bakımlarından oldukça zengindir. Metinde geçen şu atasözü:

“Niçeler varuban kabrine girü anılmaz (alınmaz)

² İslam tarihindeki çok bilindik konulardan birisi olan dört halife devrinin, yazma eserde Hz. Osman devriyle başlaması bizi şüpheye düşürmüştür. Bu nedenle yazmalarda müstensihin, varağın sonundaki takibiye/reddâde bölümünde bir sonraki varağın hangi kelimeyle başlayacağını yazması geleneğinden hareketle, kelime takip edilmiş ve varaklar konu sırasına göre yeniden düzenlenmiştir. Müstensih, bir önceki varakta bir sonraki kelimenin yazımı kuralına zaman zaman uymuş, zaman zaman uymamış, zaman zaman da kelimeyi son satırda tamamlamayıp bir sonraki varakta hecesini yazarak geçiş yapmıştır. Müstensih, bu konudaki düzene titizlikle uymamıştır.

Kişiye son peşîmanlık vefâ kılmaz’

şeklinde günümüzde de iyice düşünülmeden bir işe girişmemek gerektiğini anlatmak için kullanılmaktadır. Metinde daha çok din uğruna yapılan savaşları konu edinen otuz bir tane deyim tespit edilebilmiştir: el getirmek, el uruşmak, karşı durmak, yola girmek, yüreğini dağlamak, kılı kırk yarmak, üstüne üşmek, fırsatını gözlemek, arkını çalmak, yürecik(leri) yanmak, derda deva kılmak, oda sürmek, gözlerinden acı âb dökmek, canı titremek, baş açık yalın ayak, yanına okumak, kulak tutmak, gözlerini dikmek, yüz tutmak, pek pekitmek, hile sancağını elde tutmak vb. gibi deyimler bunlardan bazılarıdır. Dinî bir konunun ele alındığı metinde, ölüm ve dünyanın geçiciliği de sıklıkla vurgulanmıştır: Dünya meydânına konup göçmek, fenadan bekâya göçmek, bekâya sefer kılmak, ecel cür’asını içmek, fenâda karar itmemek, dünyaya tapmak vb. gibi söyleyişler bunlar arasındadır.

Metinde, Tarama ve Derleme Sözlüğü’nde geçen sözcükler de göze çarpmaktadır: arkını (çalmak), (yanına) okumak, (yüzün) döndermek, pekitmek, yürecik, görkli (söz), yavuz (günah) vb. gibi halk söyleyişleri yer almaktadır.

Yazma eserde kullanılan ek-kök ve kelimelerin büyük oranda Eski Anadolu Türkçesi Dönemi (XIII-XV. yy.) özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Bu özelliklerden bazıları şunlardır: Türkçe kelimelerde sesli harf yerine hareke konulmuş olması, müstensihin özellikle konuşma dilinin tesiri altında kalarak yaptığı yazım yanlışlıkları (örneğin: alınmaz anlamındaki sözcüğü, “l ve n” harflerinin yerini değiştirerek; anılmaz şeklinde yazmıştır) ve imlâda görülen bazı değişiklikler örnek olarak gösterilebilir. Eski Anadolu Türkçesinde bulunan ve metinde geçen diğer bazı önemli özellikler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

a) Günümüzde (e) ile yazılan kelimelerin çoğu, Eski Anadolu Türkçesinde (i) ile yazılmıştır: biz (bez), idende, nirde, irtegi vb.

b) Zaman zarfları kullanılmıştır: irte, pes, kaçan vb.

c) Belirsizlik zamirleri kullanılmıştır: ayruk, kamusı vb.

ç) Zarf fiiller kelimelere eklenmiştir: görüben, üşüben, iricek, göricek, söyledikde, idende, diyü vb.

d) Fiil kişi ekleri görülmektedir: idemezem, vururam, varavuz, bilürsüz vb.

e) Emir kipi kullanılmıştır: ideyin, eylegil, digil, eyleñ vb.

f) Gelecek zaman eki; -iser, -isar kullanılmıştır: geliser, idiser, kaynadisar vb.

Metin, dil ve anlatım özellikleri açısından sade, anlaşılır olmasına karşın, İslâm kültürü ve dinî terminolojiye ait bilgileri içerdiğinden bir üst dil özelliği de taşımaktadır. Örneğin Hz. Muhammed dünyaya geldiğinde Araplar tarafından kullanılan para odaklı birtakım ağırlık birimleri bulunmaktadır. Bunlar arasında yer alan ve metinde geçen “dânik”; orta büyüklükteki arpa tanelerinden beş arpa ve bir arpanın beşte ikisi ağırlığında, anlamına gelir (Uslu 2014: 30).

Metinde geçen ve bilinmesi gereken diğer bir bilgi de İslâm hukukuna dairdir. “Had cezası” olarak geçen terim, belirli bazı suçlara İslâm’ın tayin ettiği cezalardır. Bu cezayı gerektiren suçlar: zina, hırsızlık, içki içmek, kazf (namuslu kadına zina iftirası) ve yol kesme

olarak belirlenmiştir. Bu cezalar Kur'an ve sünnetle tayin edilmişlerdir (Köroğlu 2015: 216). Metinde geçen ve Hz. Ömer'in oğlu Şahma tarafından işlenen zina cezası, Kur'an-ı Kerim'deki Nûr sûresinde de bildirilmiş olduğu gibi, yüz değnek vurularak uygulanmıştır.

3. Eserin Yazılış Tarihi: Yazma eser ketebe kaydında; hicri 1224 (miladi 1809-1810) tarihini göstermektedir. Bununla birlikte metnin geç istinsah edildiği ve kopya edildiği yazma eserin büyük oranda Eski Anadolu Türkçesi (XIII-XV. yy.) dönemi özelliklerini taşıdığı değerlendirilmektedir.

III. DÖRT HALİFENİN MENKİBELERİ VE İNCELENMESİ

Ahmet Yaşar Ocak, Arapça asıllı “menkıbe” terimini “bir velinin kerametlerini anlatan kısa hikâye” diye tanımlamıştır (Ocak 1983: 1). Menkıbeler şekil itibarıyla kısa; edebî üslup açısından da oldukça anlaşılır ve sade anlatımlardır (Kaya 2010: 518). Ele alınan yazma eserde öne çıkartılan dört halifenin karakteristik özellikleri, İslâm kuralları doğrultusunda açıklanmıştır.

Stiht Thompson, motifi “eskiden beri yaşama yaşama kabiliyetine sahip olan masalın en küçük unsuru” olarak tanımlamıştır (Thompson 1964: 415-146'dan Alptekin 2002: 113). Metinde geçen menkıbelerdeki motifler, Stith Thompson'un “Motif Index of Folk Literature” isimli eserinden faydalanılarak değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra, metnin içerik çözümlemesi (muhteva tahlili) Burke'nin görüşleri doğrultusunda yapılmıştır. Burke'ye göre süreç şu şekildedir: Önce bir metin ya da metinler topluluğu seçilir. Belirli bir konuya ya da birçok konuya yapılan göndermeler sayılır ve “birlikte-değişme” (covariance) durumları, yani bazı konuların başkalarıyla birlikte geçme sıklıkları çözümlenir (Burke 2008: 32).

1. Hz. Ebu Bekir'in Menkıbeleri

Dört Halife'nin birincisi olan Hz. Ebu Bekir, m. 572 yılında Mekke'de doğmuş, anne ve babasının mensubu olduğu kabile dolayısıyla da soyu Hz. Muhammed'e dayandırılan önemli bir kimsedir (Fayda 2014: 25). Hz. Ebu Bekir, Türk ve İran edebiyatında en çok Hz. Muhammed ile birlikte Mekke'den Medine'ye hicret ederken ona yol arkadaşlığı yapması ve müşriklerden kaçarken sığındıkları Sevr mağarasındaki üzüntüsü ile konu edilmiştir. Bu sebepten Ebu Bekir'e mağara dostu, can yoldaşı anlamında “yâr-ı gâr” denilmiştir (Fayda 1994: 102).

Metin, Hz. Muhammed'in ölümünün ardından başsız kalan Müslümanların düştüğü karmaşa ile başlar. Bu durumdan rahatsız olan Sahabe, Ebu Bekir'den bu duruma çare bulmasını isterler. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir, hilafet tahtına geçip oturur. İki yıl dört ay boyunca halifelik yapan Ebu Bekir, hastalanınca Abbas'ın sözüne uyup yerine Hz. Ömer'i halife tayin eder. Ebu Bekir, ölmeden önce birtakım vasiyetlerde bulunmuştur. Bunlar içinde özellikle na'shının, Hz. Muhammed'in kabrine götürülerek onun iznini aldıktan sonra yanına gömülmesini istediği vasiyeti dikkat çekmektedir. Müslümanlar Ebu Bekir'in na'shını kabre götürmüşler ve Hz. Muhammed'den izin istemişlerdir. Bunun üzerine aniden kabir açılmış ve Hz. Muhammed, dostunun getirilmesini söylemiştir. Bu sırada da birtakım olağanüstülükler yaşanmış, Resulün arkasında kazılmış yeni bir kabir görülmüş ve cennet kokusu duyulmuştur.

S. Thompson'un, Motif Index'ine göre metinde tespit edilebilen motifler şunlardır:

*E410 Sesli Mezar (II: 440)*³: Hz. Muhammed'in mezardan duyulan sesi, Ebu Bekir'i yanında istediğine dair bir işarettir.

F150 Diğer dünyaya giriş (III: 25): Hz. Ebu Bekir'in ölümüyle beraber sonsuzluk diyarına göçüşü bu motifi düşündürmektedir.

F1010 Diğer sıra dışı olaylar (III: 259): Hz. Muhammed'in mezardan seslenmesi, aynı anda yeni bir mezarın hazır hale gelişi ve oradan cennet kokusunun yayılması olağanüstü olaylardır.

V60 Cenaze törenleri (V: 440): Mevtanın cenaze namazının kılınması ve defnedilmesi İslâm dininin öngördüğü şekilde yapılmıştır.

V210 Din kurucuları (V: 450): Hz. Muhammed İslâm dininin son peygamberi ve temsilcisidir.

V290 Diğer kutsal kişiler (V: 467): Dört halifenin birincisi olan Hz. Ebu Bekir, diğer kutsal kişiler arasında yer almaktadır.

Metinde Hz. Ebu Bekir bölümünde yer alan motiflerden yola çıkarak yapılan göndermelerde; din konusu ile bağlantılı olan keramet kavramının ön plana çıkartıldığı değerlendirilmektedir.

2. Hz. Ömer'in Menkıbeleri

Ebû Hafs Ömer b. el-Hattâb, Mekke'de dünyaya gelmiştir. Ömer, Hz. Ebu Bekir'in ölümünden sonra yerine halife tayin ettiği dört halifenin ikincisidir. Hz. Ömer kaynaklarda uzun boylu, gür sesli, sert mizaçlı ve pehlivan yapılı bir kişi olarak tasvir edilmektedir (Fayda 2014: 46).

Metinde Hz. Ebu Bekir'den halifeliği devralan Hz. Ömer'in, on yıl altı aylık hilafetinde önemli birkaç olaydan bahsedilmektedir. Hz. Ömer'in Şahma isimli oğlunun, kendisini yanlış yola saptıran bir kişi ile tanışması ve sonrasında yaşananlar anlatılmaktadır. Şahma, kendisini kandıran cühûdun bilerek verdiği ve onu sarhoş eden içkiyi içer. Sarhoş olan Şahma, zina suçunu da işler. Hz. Ömer bunu öğrenince İslam hukukunu uygular ve Şahma, yüz değnek cezalandırılır. Şahma, doksanıncı değnek vurulurken canını teslim etmesine rağmen değnek yüz sayısı ile tamamlanır. Böylece şeriat kuralları uygulanmış olur. Bu olaydan sonra Hz. Ali rüyasında, Hz. Muhammed'in yanında ve başında nurdan bir taç olan Şahma'yı görür. Hz. Muhammed, Hz. Ömer'in halinden hoşnut olduğunu söyler. Hz. Ali, rüyasını Hz. Ömer'e anlatır ve onun da yüreğini hoşnut eder.

Dinî hikâyede geçen diğer olay, Hz. Ömer'in şehit edilmesine sebep olacak köle Ebu Lü'lü ile tanışmasıdır. Mugire b. Şu'be'nin kölesi Ebu Lü'lü, efendisini Hz. Ömer'e şikâyet eder. Hz. Ömer, olayı dinledikten sonra Ebu Lü'lü'nün haksız olduğunu ve Mugire'nin kendisinden aldığı ücretin fazla olmadığını söyler. Ebu Lü'lü, bunun üzerine Hz. Ömer'i öldürmek için fırsat kollar. Sabah vakti Hz. Ömer mescide giderken onu hançerle ağır şekilde yaralar. Hz. Ömer vasiyetini bildirir ve oğlu Abdullah'ı Hz. Aişe'nin evine göndererek ondan

³ Motif Index'te yer alan motifler için Thompson'un söz konusu eserinden bizzat ya da doğrudan yararlanıldığını göstermek amacıyla sadece birkaç motifin yanına parantez içerisinde cilt ve sayfa numarası yazılmıştır. Bütün motiflerin Thompson'un eserinin hangi cildinde hangi sayfada yer aldığını tek tek göstermeye ayrıca gerek duyulmamıştır.

Resûlullâhın yanına gömülebilmesi için izin almasını ister. Son bölümde Hz. Ömer, cenazesi yıkandıktan sonra Hz. Muhammed'in kabrine götürülmesini vasiyet eder. Müslümanlar Hz. Muhammed'in kabrine gelerek na'sı nereye gömeceklerini sorunca Ebu Bekir'in mezarı yanında kazılmış bir başka kabir daha görürler. Buradan da cennet kokuları yayılmaktadır.

Motif Index'e göre metinde geçen motifler şu şekilde maddeleştirilmektedir:

C110 Tabu: Cinsel ilişki: İslam hukukunda beş suç "Had cezası" olarak kabul edilir ve bu suçların cezasında inisiyatif kullanılamazdı. Zina suçu işleyen Şahma, tabuyu çiğnemiş ve neticede ölmüştür.

D1813.1 Rüyalarda bir yerdeki olayları gösterir: Hz. Ali'nin gördüğü rüya ile Şahma'nın Allah tarafından affedildiği bilgisi verilmiştir.

F1010 Diğer sıra dışı olaylar: Hz. Ömer'in ölümünün ardından Hz. Muhammed'in kabrinin yanında bir kabrin görünmesi ve oradan cennet kokularının gelmesi sıra dışı olağanüstülüklerdendir.

K1500 Zina ile ilgili aldatmalar: Yalancı satıcı, Şahma'yı kandırarak onu sarhoş etmiş ve zina suçunu işlemesine sebebiyet vermiştir.

K2240 Hain çalışanlar ve satıcılar: Şifalı ot sattığını söyleyen satıcı, bilerek Şahma'yı aldatmıştır. Burada "cühud" kelimesiyle anlatılan yalancı kişi kimliğinin, Hz. Muhammed'i bildikleri ve kutsal kitaplarında onun geleceğini okudukları hâlde inkâr eden Yahudilere mensup olduğu düşünülebilir.

P360 Efendiler ve uşaklar: Mugire b. Şu'be ile onun kölesi Ebu Lü'lü, bu motif grubuna dahil edilmektedir. Efendisinden para kaçırmak isteyen Ebu Lü'lü, kendisinin istediği kararı almayan Hz. Ömer'i hançerleyerek ölümüne sebep olmuştur.

Q170 Dinî ödülleri: Şahma'nın cennette Hz. Muhammed'in yanında ve başında da nurdan bir taç oluşu, cezasının bedelini ödeyerek Allah tarafından affedildiğini göstermektedir.

Q400 Ceza çeşitleri: Had cezasını gerektiren zinanın yüz değnekle cezalandırılması Kur'an-ı Kerim ve hadislerle belirlenmiştir.

Hz. Ömer'e ait menkıbelerin anlatıldığı bölümde en çok; "adl" ve "hak" kelimeleri kullanılmıştır. Menkıbelerde Hz. Ömer'in özellikle şer'i kuralları uygulamadaki titiz davranışları, kul hakkına özen göstermesi vb. gibi İslâm kurallarının uygulanışı örnek gösterilmektedir. Bu bağlamda Hz. Ömer adaletle hüküm sürmüş bir devlet başkan modelidir.

3. Hz. Osman'ın Menkıbeleri

İlk Müslümanlardan olan Hz. Osman, Tâif'te doğmuştur. Dört Halife Dönemi içinde, on iki yıllık hilafet süresiyle en uzun halifeliği o yürütmüştür. Hz. Osman döneminde yaşananlar, daha sonra İslam tarihinin mezheplere bölünmesine yol açacak olayların ilk habercileri sayılabilir. Hz. Osman'ın hilafetinin ikinci döneminde bazı uygulamalardan dolayı Müslümanlar arasındaki şikâyetler artmış ve neticede halifenin şehadetine sebep olacak üzücü olaylar yaşanmıştır. Fakat bu dönemde başlayan olaylar, Hz. Osman'ın ölümüyle son bulmayıp Hz. Ali döneminde de devam etmiştir (Yiğit 2007: 439).

Hiz. Osman'ın tenkit edilmesinin nedenlerinden bir tanesi, önemli devlet görevlerinin başına akrabalarını getirmesidir. O, amcasının oğlu Mervâb b. Hakem'i devlet kâtipliğine getirmiştir. Dini hikâyede bu durumdan söz edilmiş ve Hiz. Muhammed'in Mervân'ı kovmasına karşın Hiz. Osman'ın geri çağırarak ona görev vermesinin, Müslümanlar arasında hoşnutsuzluğa yol açtığı belirtilmiştir. İslâm toplumu fitne ve fesatçıların da araya girmesiyle bölünmeye başlamış ve ayrılıkçılar Hiz. Osman'ı öldürmek için sabah vakti sarayına girmişlerdir. Hiz. Osman, şehâdetini rüyasında görmüştür. Hiz. Muhammed, rüyasında ona: hazır ol, sabah vakti bize geliyorsun böyle bil, diyerek uyarıda bulunmuştur. Bunun üzerine ölümü bekleyen Hiz. Osman, asiler tarafından Kur'an okuduğu sırada şehit edilmiştir (m. 656).

Thompson'un Motif Index'ine göre bu bölümde yer alan motifler aşağıda maddeleştirilmiştir:

D1813.1 Rüyalar bir yerdeki olayları gösterir: Bilgelik rüya kapsamında değerlendirilebilecek bu motifte Hiz. Osman, gördüğü rüya sonucunda sabah vakti öldürüleceğini bilmektedir.

K2290 Diğer suçlular ve hainler: Hiz. Osman yanlış anlaşılın uygulamaları nedeniyle ayrılıkçı asiler tarafından şehit edilmiştir. Hiz. Osman'ı öldürenler, İslâm kurallarına karşı suç işlemişlerdir.

Q200 Cezalandırılan eylemler: Hiz. Osman'ın eylemlerini yanlış bulan muhalifler, halifeliği bırakmayı kabul etmediği için onu öldürmüşlerdir.

W110 Onaylanamaz karakter özellikleri-kişisel: Hiz. Osman'ın yumuşak başlı oluşu ve akrabalarına olan sevgisi, onlara devlet kademelerinde önemli görevler veriş vb. gibi sebepler, devlet başkanının âdil ve eşit davranması ilkesine ters düşmektedir.

Hiz. Osman'ın anlatıldığı bölümde öncelikle Mervân'dan bahsedilmiştir. Mervân, Müslüman görünmesine rağmen yaptığı işlerde İslâm'a aykırı düşen ve Müslümanlar arasına fitne sokan bir kişidir. Mervân ile Muaviye'nin konuşmasında da Hiz. Osman'ın, halîm (yumuşak huylu) bir kişilikte olduğu söylenir. Metinde "hısım" ve "halîm" kelimeleri öne çıkartılarak Hiz. Osman'ın şehit edilmesi ile sonuçlanan olaylar zinciri anlatılmak istenmiştir.

4. Hiz. Ali'nin Menkabeleri

Ebü'l-Hasen Ali b. Ebî Tâlib, Mekke'de m. 600 yılında doğduğu tahmin edilen dördüncü halifedir. Beş yaşından itibaren Hiz. Muhammed'in yanında kalmaya başlayan Hiz. Ali, ilk inananlardan sayılmaktadır. Hiz. Muhammed'in en küçük kızı Hiz. Fatıma ile evlenmiştir. Bu evlilikten Hasan, Hüseyin, ölü doğan Muhsin adlı erkek çocukları ile Zeyneb ve Ümmü Kulsüm isimli kız çocukları dünyaya gelmiştir (Fırlalı 1989: 371).

Dinî hikâyede, halifeliğin altmış yaşına giren Hiz. Ali'ye kaldığı bildirilmiştir. Bu dönemde Hiz. Osman'ın katillerinin bulunması ve çıkan olaylar, Hiz. Ali'nin çok zamanını almıştır. Hiz. Osman döneminde ön planda olan ve Hiz. Ali'nin halife seçilmesinden sonra Şam'a kaçan Mervân, bu bölümde de fitne çıkarmaya devam etmektedir. Mervân, yedi kez cenk ettikleri Hiz. Ali'yi savaşmakla öldüremeyeceklerini anlayınca Muaviye ile birlikte hareket eder ve plan yaparlar. Bir cadı karı bulurlar ve ondan hile ile Hiz. Ali'yi öldürecek yolu bulmasını isterler. Ayrıca ona zehirli kılıcı da teslim ederler. Cadı karının bir de kızı vardır. Cadı karı, o

sırada Küfe’de bulunan Hz. Ali’yi öldürmek üzere, kızına âşık olan deveci Mülcem oğlu ile anlaşır. Bu iş karşılığında ona bin altın vermeyi ve kızını da onunla evlendirmeyi vaat etmiştir. Hz. Ali bir gece rüyasında Hz. Muhammed’i görür. Hz. Muhammed, Hz. Ali’ye: yakında sen de yanımıza geleceksin, demiştir. Bunun üzerine Hz. Ali, oğulları Hasan ve Hüseyin’e vasiyetini bildirmiştir. Hz. Ali’nin vasiyetinde ilgi çeken nokta, ölünce cenazesini almaya gelecek olan peçeli ulu bir kişiden bahsetmiş olmasıdır. Bu yüzü peçeli ve devesiyle na’şı almaya gelen kişinin kimliği hikâyenin sonunda açığa çıkacaktır.

Mülcem oğlu, Hz. Ali’ye kimsenin gücü yetmeyeceğinden onu ancak namaz kılarken öldürebileceğini düşünür. Bir gece mescide namaz kılmaya giden Hz. Ali’yi takip eden Mülcem oğlu, onu kibleye durduğu sırada zehirli kılıçla şehit etmiştir. Mülcem oğlu, suçunun ardından mescidin kapısını bulamamış ve bağırıp çağırarak pek çok kişiyi başına toplamıştır. Mülcem oğlu bu şekilde, adetâ kendi kendini öldürterek intihar etmiştir. Hz. Ali’nin şehadetine çok üzülen oğulları Hz. Hasan ile Hüseyin, babalarının vasiyeti gereği ulu kişiyi beklemeye başlarlar. Bir müddet sonra bir er, elinde kara çadır örtülü devesiyle çıkagelir. Ali’nin katına çöker ve cenazeyi alıp götürür. Hz. Hasan ile Hüseyin, babalarını götüren bu kişinin peşine düşüp ona kim olduğunu ve cenazeyi nereye götürdüğünü sorarlar. Bunun üzerine peçesini kaldıran kişinin babaları olduğunu görüp mutlu olurlar. Müstensih, dört halifenin ruhu için Fatiha suresinin okunmasını isteyerek dinî hikâyesini tamamlar.

Hz. Ali’nin menkıbelerinde geçen motifler, Motif Index’e göre aşağıda sıralanmıştır:

D1813.1 Rüiyalar bir yerdeki olayları gösterir: Hz. Ali’nin rüyasında Hz. Muhammed’i görmesi ve Peygamber tarafından ona öleceğinin bildirilmesi, bilgelik rüyalardandır.

K0 Mücadeleler hile yoluyla kazanılır: Muaviye ile Mervân, Hz. Ali’yi yenmek için cadı kadının hilesine başvururlar. Neticede Hz. Ali, savaş ile değil fakat hile ile öldürülür.

K100 Aldatıcı pazarlık: Cadı karı, deveci Mülcem oğlunu yapacağı iş neticesinde öldürüleceğini bile bile kandırır. Ona Hz. Ali’yi öldürmesi karşılığında bin altın ile kızını vermeyi teklif eder. Hz. Ali’yi öldüren Mülcem oğlu da Müslümanlar tarafından öldürülür.

K910 Planlayarak öldürme: Muaviye, Mervân, cadı karı, cadı karının kızı ve Mülcem oğlu planlar yaparak Hz. Ali’yi hile ile öldürme yolunu seçerler.

M310 Olumlu kehânetler: Hz. Ali’nin, öleceğini anlayarak cenazesini almaya gelecek ulu kişiyi oğullarına haber vermesi ve bunun aynı şekilde gerçekleşmesi olumlu kehânetlerdendir.

T70 Küçümsenen aşk: Cadı karının kızına âşık olan Mülcem oğlunun, Hz. Ali’yi öldürmeyi kabul etmesi ile aşkı değersizleşmiş ve ölümüne sebep olmuştur.

Hz. Ali ile ilgili menkıbeler bölümünde; “ceng”, “Hakk’ın arslanı”, “gerçek vefî”, “ulu kişi” vb. gibi kelimelerin Hz. Ali’nin kahramanlığını ve bilgisini göstermek üzere müstensih tarafından kullanıldığı değerlendirilmiştir. Menkıbede yüzü peçeli ulu kişinin Hz. Ali olduğunun anlaşılması da Ali’nin sırrını açıklamaktadır.

SONUÇ

Burke'ye göre bir hareketin, felsefenin ya da dinin başarılı kurucusunun iletmiş olduğu mesaj nadiren yalın olur. Birçok yanı bulunduğu için birçok insana çekici gelir. Bazı izleyiciler kendi ilgi/çıkarlarına ya da içinde oldukları duruma göre bu mesajın bir yanını, başkaları da başka bir yanını vurgularlar. Yeni bir kuşağa bilgi aktarımı sırasında iletilen şeyler değişir, hatta değişmek zorundadır (Burke 2008: 37). Bu bağlamda İslâm'ın ilk dönemlerinden itibaren yazılmış pek çok eser farklı noktalara dikkat çekmektedir.

Dinî hikâyede, otuz yıl gibi uzun bir dönemle pek çok olayın yaşandığı Dört Halife Devri oldukça sade ve külfetsiz, anlaşılır bir dille ve halkın anlayacağı şekilde ele alınmıştır. Müstensih, dört halifenin fizikî özelliklerinden ziyade öne çıkan karakteristik özelliklerinden sadece birkaçını örneklendirmiştir: Hz. Muhammed'in arkadaşı Hz. Ebubekir, istikrarın devamını sağlamış ve Müslümanları toparlamıştır. Hz. Ömer, adaleti ile İslam hukukunu sosyal hayata uygulamıştır. Hz. Osman, merhameti ile anılmıştır. Son halife Hz. Ali ise, kahramanlık ve cesaretin örneği olarak gösterilmiştir.

Metnin muhtevasında görülen motifler, din konusu ile ilgili olağanüstülüklerdir: Din savaşları, savaşın gereği olarak hile ile aldatma, cezalar ve ölümler en çok işlenen motiflerdendir. Dört halifenin anlatıldığı menkıbelerde, arka planda Hz. Muhammed'in yer alması ve önemli kutsal işaretlerde belirleyici rol oynaması onun İslâm peygamberi olması dolayısıyladır. Burke'nin içerik çözümlemesinden yola çıkarak dört halifeye ait menkıbelerin tamamı incelendiğinde gösterilen unsurun, İslam dininin kuralları ve bu kuralları bildiren son peygamber Hz. Muhammed'in olduğu değerlendirilmektedir.

Büyük geleneğe sahip seçkinler ile halk kültürü arasında bir etkileşim olduğunu düşünen Burke, bu bağlamda aktarıcılar/anlatıcıların önemli olduğunu belirtir. İslâm'ın halka öğretilmesi amacıyla seçkinler tarafından yazılan eserleri okuyup anlatılmak üzere yeniden kaleme alan aktarıcılar/anlatıcılar, sözlü-yazılı gelenek arasında yeni bir inşada bulunurlar. Geleneğin aktarımını sağlayan aktarıcılar/anlatıcılar, yazılı metne anlatı/sözlü üslubu katarak yaratma sürecini devam ettirmişlerdir. Böylelikle eski fikirler yeni koşullara uyarlanarak İslami bilgilerin aktarılması sağlanmıştır. Seçkin kültür sadece dibe batmakla kalmamış, yazı üslubu sözleşerek kültürün halk arasında yayılması kolaylaştırılmıştır.

Çalışmada savunulan tez, sözlü ve yazılı kültür arasında üçüncü bir kültür dairesinin daha olduğu ve bu "ortak kültürün" toplumsal ihtiyacı karşıladığıdır. Bu bağlamda istinsah edilmiş ve halk tipi kaleme alınmış pek çok yazma eser bulunmaktadır. Bu eserlerin incelenmesi halinde, edebiyat tarihine etki edecek ve üçüncü kültür dairesini oluşturacak nitelikte olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Alptekin, Ali Berat (2002). *Taşeli Masalları*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Burke, Peter (1996). *Yeniçağ Başında Avrupa Halk Kültürü*, (Göktaş Aksan, Çev.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

- Burke, Peter (2008). *Kültür Tarihi*, (Mete Tunçay, Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çavuşoğlu, Ali (2005). “İslami Türk Edebiyatının İlk Ürünlerinde Hulefâ-yı Râşidîn”, *İSTEM Dergisi*, Konya, Y: 3, S: 6, ss. 237-244.
- Fayda, Mustafa (1994). “Ebu Bekir” maddesi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C: 10, ss. 101-108.
- Fayda, Mustafa (2014). Hulefâ-yı Râşidîn Devri (Dört Halife Dönemi), İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- Fırlı, Ethem Ruhi (1989). “Ali” maddesi, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C: II, ss. 371-374.
- Kaya, Doğan (2010). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Koroğlu, Mehmet (2015). “İslâm Hukukunda Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar”, *Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S: 43, ss. 214-238.
- Ocak, Ahmet Yaşar (1983). *Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslâm Öncesi İnanç Motifleri*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Thompson, Stith (1946). *The Folktale*, New York.
- Thompson, Stith (1955). *Motif Index Of Folk Literature*, USA: Bloomington/Indiana University Press, VI. C. (V+I Alphabetical Index).
- Uslu, Rifat (2014). “İslâm Hukukunda Para Birimleri”, *Journal of Islamic Research*, Ankara: S: 25 (1), ss. 28-38.
- Uzun, Mustafa (1998). “Hilye” mad., *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.XVIII, ss. 44-47.
- Yiğit, İsmail (2007). “Osman” maddesi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C:XXXIII.

Hikâyet⁴

Bismillahi'r-raḥmeni'r-raḥîm

1^b İlahun vâhidun Rabbün kâdirun Te'âla O Allahü'r-rezzâku başırun O hüve'l-hallâkü'r-raḥmanü'r-raḥîm O bedî'un kâdirun ḥayyun 'alîmun vahhâbun hüve's-settâru ḡaffârun O Odur cümle günâhı 'afv eyleyen kamu maḥlûkuñ penâhı O aña şükr itmek için virür kudret kula Elḥamdülillah O kerîmu lem yezel subḥâni settâr O ḡakîmu sulṭân ḡaffâr anuñ vaşfinda 'âcizdir

⁴ Seyyid Muhammed Hafız Baba; *Hikâyet*, Süleymaniye Kütüphanesi ÖZEL 130 nu., h.1224/m.1809-1810, Türkçe nesih 11 satır, ebru kaplı mukavva cilt, 1^b-23^b.

kamu kullar   kemāl-i faẓlin n 2^a p y mı yokdur ne  udretd r ne bu resmi yaradup bize virdi
d n   im nı   İlahi derdimize sen dev  kıl h btb n h rmetine sen rev  kıl y  Rabbe'l- alem n

İŖit imdi diyel m bir h Ŗ hik yet   ki r viler ider Ŗoye riv yet   Res lull h  n itdi irtih li  
fen dan  n be aya d ndi yolu   pes andan Ŗonra ni eler bozuldu   ki m rt d oldu ni eler
 z ldi   m n f klar nif ka baŖladılar bunu g r p Ŗah be a ladılar   Eb  Bekire gel ben
s ylediler   didiler kim rev midur bu h let   2^b Eb  Bekir  n iŖitdi bu h li   didikim h Ŗ
degil din   kala h li   bu tedb r i n el get rdi hil fet tahtına ge di oturdı   m n diler buyurdı
andan ol c n   didiler halk a a y  ehl-i im n   bu s zi iŖidicek c mle aŖh b   gel p mescide
cem' oldu hep a b b   Eb  Bekir minbere  ıkdı H kka hamd id b c nları yakdı   pes andan
hem du'  kıldı Res le   nebiler Ŗahı ol p k uŖ le   didi da ı andan ey y renler bu d ny 
bil rs z kim fen dır   bunu  rahtları k lli 'm dır   ki c mle enbiy lar geldi ge di   vef 
bulmadı bundan kondı g  di   d n-i g n d n 3^a yolında duruŖalım   m n f klar ile el uruŖalım
  didi bu g n yaraklanup  ıkasız   veli korkma  sizi g ldire Yaradan   bu s zi iŖitdi aŖh b
 erisi   hem n aŖl na d ndi her birisi   yaraklanup yara a bindiler h Ŗ     d n yolunda
kıldılar cefa-nuŖ   s v r olup atlara develere  ıkuban kondılar t Ŗ ov lara   iriŖdiler ol kavme
karŖu durdılar   zek t virmeyenleri urdılar   da ı Ŗol 'avretler b l v   pendi   Res lu n yası
i n kinalandı   olaru  ellerini kesdiler bedenlerini oda yandırdılar   bu iŖi g ricek 3^b m rted
olanlar gir  im na geldiler   iŖitdi c mlesi  nkim bu h li M slim n oldılar kamusı y re iriŖdi
bu haber kamu diy re   yeminler id p im na gel rler m n f klar gel p yola gir rler

Pes andan Eb  Bekir kıldı hil fet   iki yıl d rt ay itdi hil fet   za'if oldu katı h li   didiler
f niden ide irtih li   be-g yet iŖtiy k itdi li aya   ki f niden gide vara be aya   mara  irdi
za'if oldu be-g yet   ve hem ' mrine iriŖdi nih yet   Ŗah beler gel p g rdiler anı   4^a yak n
kalmıŖ h r c itmege c nı   iler  geldi 'Abb s a dı y zin   Eb  Bekir n  n ne  okdı dizin  
didikim y  Emire'l-m 'min n bil bu aŖh b tedb rine bir cev p kıl   bu fen   nkim duracak yir
deg l sev p g n l virecek yir deg l   Res lull h koyup gitdi buyurdı   ki siz de gelesiz dey 
buyurdı  n sa a gitmeklige oldu ferm n   yeri e halife naŖip eyle ey c n   ki t  bozılmaya bu
d n-i İsl m   aradan birisine eylegil i'lam   Eb  Bekir iŖid ben 'Abb s s z ni   ' merden
ya a d ndi y z ni   didi y  ' mer imdi digil seni   yirime halife dikdim 4^b seni   ko Ŗer'i
yirine eyle  d yı   kamu fi'ili nde zikr it Hud yı   her iŖi nde eyle tedb r   d n ben Ŗonrını eyle
tefekkur   yapıŖ 'adl eylekim 'adli nden Ŗorarlar   eger zulm eylerise  oda s rerler   bir iki
eski giceligim var anı bil   anı kefen id ben   ba a Ŗar kıl   g n hım  oklu na a larım  

yüregim derdi odına tağlarım Ө kefen idüñ eskileri baña siz Ө ki hoşnüd idesiz anda beni siz Ө daħı çünküm namâzımı kılasız Ө cenâzemi Ravza-i Resülde koyasız ilerü varasız anda Ө diyersiz yâ Resülallâh anda getürdük şol kişi yoldaşuñ idi Ө mağarada 5^a ve hem hâldaşuñ idi Ө eger isterse emiridüp beni siz Ө içerü koyuban defin eyleyesiz Ө eger istemezse beni ol zât-ı pāk Ө iletüben Baķi‘aya defin eyleñ Hâk ki nālān eyledi cümle şahābi Ө döküben gözlerinden acı ābı Ө qarīb hem yetīm kaldık cihānda Ө ‘aceb nevaķit ola varavuz anda Ө bu vech-ile çü giryān eylediler vaşiyetin yirine eylediler Ө namâzın kıldılar anda tamām kamu cem’ oldı hāş ile ‘ām Ө kodılar Ravzanuñ öñünde anı Ө imāmü‘l-mü‘minīn ol görklü cānı Ө ilerü vardı aşhābuñ birisi Ө didi ey maħlūkuñ ulusu Ө getürdik şol kişi hâldaşuñ idi Ө 5^b mağarada hem yoldaşuñ idi Ө kabūl itmeziseñ Ө anı sultān Ө garībler kabrine iletelim ey cān Ө böyle diyicek Ravzadan bil Ө kapu açıldı işitdi kamu il Ө Resülullāh içerüden çağırdı Ө getürüñ dostumu deyü kığırdı Ө işitdiler emri çünküm andan içerü kodılar Ebū Bekiri o dem Ө görür kim Resüluñ sağ yanında Ө mübārek arkası yanında Ө kazılmış bir kabri gördiler anda Ө hem uçmaķ kokusu gelürdi anda Ө ilerü geldi anda Şīr-i merdān Ө Ebū Bekiri kodı kabre ey cān Ө pes andan cümle aşhāb kıldılar āh Ө tağılub didiler Elhükmilillāh Ө eger mevti kār kıldıyse cānıña Ө şalavāt vir cümlesiniñ cānına Ө Faşıl 6^a işit kim eyleyem bir hikâyet Ө ki rāviler ider şöyle rivâyet Ө Ebū Bekire irişdi çünki fermān Ө fenādan ol bekāya göçdi ey cān Ө ‘Ömer geçdi bu kez anıñ yirine Ө yirine ‘Ömer olsa kim yirine Ө ‘adl sancāgını elde getürdi Ө hilāfet tahtına geçdi oturdı her işiñ aşlımı şöyle iderdi Ө şeri‘atde bir kılı kırk yarardı Ө aña irdi anıñ ‘adli oyunu Ө ki kurdu ile yürürdi koyunu Ө işit ‘adlin anıñ taķrīr ideyin Ө tapuña bir ‘aceb taķrīr ideyin Ө bir oğlı var idi ‘Ömerüñ ey cān Ө şanaydıñ sen anı dürr ile mercān 6^b be-gāyet hasta oldı bir gün ol cān Ө ‘Ömerle hātūnı kıldılar efgān Ө Hāķka nezr itdi ikisi de yeksān Ө eger eyü olursa işbu oğlān Ө bir kul seniñ yoluñda āzād idelüm Ө sen tāmıķ olğıl itdi kelām ki şıhhat virdi Hāķķ Te‘āla aña Ө ‘Ömer gördi anı şād oldı Ө Resüluñ Ravzasına alup getürdi oturup ziyāret kıldılar anda Ө didi oğlum Qur‘ān Ө oku bunda Ө Şahma igen hūb-āvāzı Ө şadāsı daħı daħı merğüb Ө Resüluñ ünine beñzerdi üni şahābeler işidüb kıldı figānı Ө didi oğlum nedür dilegüñ benden Ө nedilerseñ vireyin cāndan Ө 7^a didi Şahma baba pes budur dileğim Ө Hāķķıñ dīdārını ister bu göñlüm Ө ‘Ömer işitdi oğlunuñ sözün dönüp hāzrete yüzün Ө İlahi derdime sen devā kıl benim bu hācetimi revā kıl Ө bunu böyle didiler durdılar hōş Ө eve gitmeklik için itdiler cūş ‘Ömer gitdi ilerü çünki andan Ө hem oğlu daħı ardınca gitdi işit sen Ө yolu uğradı bir cühūda Ө yaķtın vardı heman ol cühūda Ө didi begim beñüzün şarıdır Ө gel ot virem ki derdiñe devādır Ө inandı ol itüñ yalān sözine Ө hayır şatdı şanar kendi özine Ө iledüp evine hōş 7^b sücivirdi didi iç ayudur Ө anı

bilmedikim Şahma didi ol içüben mestü lâ-ya'kıl oldu Ө mest olup eve gitdi andan Ө hem bir kıza şataşdı ey cān Ө ol kız ile zinā eyledi hāy Ө dönüp peşimān oluban didiler vāy Ө hamīle oldu ol kız anda diñle Ө daħı ne oldu hāli soñra añla Ө tamām olup yetişdi çünki müddet Ө işit imdi ne idiser ol 'avrat şaruban kundağa getürdi anı Ө iledüp hazret-i 'Ömere anı didi 'avrat yā Emīre'l-mü'minīn bil Ө dedesisin bu oğlāna timār kıl ki oğluñ çün benimle eyledi zinā Ө 'Ömer çün 'avrat sözünü diñledi Ө nafaka virüp 8^a aña oğlamı döyledi Ө gelüp 'Ömer didi ey Şahma diñle Ө saña haber şorarım toğrı söyle Ө şol vakit seniñle durduk idi Ө Resūluñ Ravzasına vardık idi Ө pes andan neylediñ iy maħtūm Ө nirāya vardıñ eyle baña ma'lūm Ө bu kez ditredi oldemde Şahma cāmı Ө ne idiser bir bir didi Ө egerçi günāhı yavuz itdim Ө ve illā ey baba tövbe tiz itdim Ө 'Ömer eydür saña had urmak gerek Ө bu cümle halkı anı bilmek gerek Ө oğlān eydür baba beni öldür direm Ө kimesne duymasun ben utanuram 'Ömer ider kor(k)mayup kıldıñ zinā Ө had uricak utanurmısın yine 8^b şimdi şuçuñ ödeyalum iy oğul Ө halk içinde yik durur sözi koğıl Ө böyle diyüp aldı Şahma elini Ө döndi meydān içre oldem yönünü çarmuğa gerdiler oğlānı hemān Ө şoydılar donların anıñ hemān Ө kulına emir eyledi döğmeklige Haqqıñ emiri gelmeklige Ө çünki yārenler derildi yanına Ө yalvaruban geldiler yanına Ө yā 'Ömer dayanmaz oğluñ ma'sūmdur Ө 'Ömer eydür söylemeñ Haqqıñ emri gele yirine Ө kaçan kırka degin yürüdi eydür baba dimāğım kurıdı Ө baña bir içim şu virsünler buyur çün ölem beni şuya doyura 'Ömer Ө 9^a eydür tamu ehil şu isteye Ө hiçbir kimse bir şu virmeye Ө çünki aşhāb bu sözi işitdiler çağrışuban başlarını açdılar Ө biz saña cānımız terk idelim Ө illa atañ rāzı olmaz nidelim Ө çün tamām kamçı seksene Ө irdi cābir biçāre anesine baş açık yalın ayak geldi ana Ө gördi halkı üşmiş oğlu üstüne Ө eydür ey gözüm nūrı oğul Ө gönlüm hem yemişi oğul Ө zārı zārı ağlayup didi 'Ömer Ө kişi 'ayālin bu hāline koyar Ө 'Ömer eydür şabır kıl neyleyelüm Ө Haqqıñ emirin tamām idelüm Ө çün kamçı tamām oldu toğsan Ө 9^b virdi oğlu 'Ömeriñ oldemde cān Ө 'Ömer eydür ol kula on daħı ur kamçı yüz tamām oldu yār Ө hazret-i 'Ömer oğlunuñ elin öper Ө didi ey gözlerimüñ çāresi bu benim gönlüm derdim yāresi Tengriñ haddin ururken ölmüşem Ө Haqqıñ emiri hem böyledir bilmişem Ө çāre oldur buña şabır eyleyem Ө soñra yuyup kefen sardılar Ө sineden yaña Haqqa gönderdiler uykuda 'Ali hem düşde görür Ө Şahma'i kim Muhammedle yürür nūrdan başına bir tāt urunur Ө Muştafā didi 'Ali'ye yā 'Ali hoşnūd eyledi beni 'Ömerüñ hāli Ө çün 'Ali uyandı söyledi anı Ө şād oluban söndi anıñ cāmı Ө 'Ömer 10^a ider şükr ü minnet Hūdāya Ө atalık eylemişem ol veledede Ө şol deñlü 'adālet itdi beğāyet Ө anıñ 'adline yokdur nihāyet Ө çün 'Ömer eyledi anda hilāfet Ө on yıl altı ay oldu tamāmet Ө yaqın oldu kıla sefer beqāya Ө iriser anda hem vāşıl yāre Ө meğer bir gün aña irişdi

işi   Eb  L 'l ' adlı bir kiři   var idi bir kulı alup getirdi    mer katına gelup anda oturdu   didikim ey ařh b n  ulusı   buňa iriřdi bu kuluň bil işi   kazanır g nde bir altun gizler   baňa  c danik virir ğayrısın gizler    mer eyd r kula  n iřleyesin 10^b sebep nedir kazanc n gizleyesin   y ri var hep seyy diňe viresin   ne iřlerseň k musını aňa viresin   ve ill  yoksa saňa had vururam   seni Hađ yolına  ld r rem   meger k fir idi ol 'abd-i merd d   iřitdi s zini  meriň ol merd d   kin eyledi be-ğayet ol i inde   bu fikrile y r rdi d n i inde   d n-i g nde  meriň yolunu bekleridi   meger bir gice ile tenh ca buldı   seherde mescide gider idi   iriřup  meriň g gsine urdı   m b rek g gsini iki yardı    mer anı g ricek  ađırdı   11^a c mle řah beler geldiler    meri g r ben fiğ n kıldılar   iletdiler evine pes ol c nı   uř ben kıldılar  ok fiğ nı   pes andan geldi cerr c anı g rdi dađı melhem s r ben gir  gitdi    n iriřdi  mer n z hmi tenine   c mle řah be geldi yanına   didiler  mere kim ey ulumuz halifemiz hem arada sevg l m z   cih n n  n bilinmiřdir fen sı bunuň zevkine degmezdir 'n sı bu bir k pr d r r gelenler ge er bu bir menzild r r konan g  er   bilirsizkim c mle enbiy lar hep ge diler huřuř kim hab bull h (dađı g  diler) 11^b kamu dertleriň ol řab bi   bu fen da karar   itmedi gitdi   Eb  Bekiri yerine halife dikdi Ebu Bekire iricek emr-i S bh n   yerine halife dikdi seni ey c n   yiriňuze halife nařip eylesesiz   bu İsl m kaydını kim siz g resiz řah be bu s zi s yledikde    mer fikr eyledi g nl  i inde   halife ger 'Ali'ye kılsam i'lan  n  ořm n h t rı olur periš n   ger 'ořm n ge e halife yerine   'Ali'niň olakim řalbi yerine   olar i indeki yirde degilem   ulı mađl k kuldur bende kulam   didikim ey y renler c mle biliň   12^a nekim  yle emir eyledimse kılıň   řah beleriň ni eleri yab nda ki benden řoňra geleler bunda   ka an ol vakit kim cem' olasız   aradan biriňiz halife kılasız vařıyyet kıluban ařh b durdı   iriřdi  mri ađire irdi didi řol vakitkim gelesiz   yuyuban cen zemi kılasız cen zemi get r p Ravzaya varın kapunuň tařrasında řoyle durun   biriňiz iler  varasız   diyesiz y  Res lall h h ld ř nı   dini z hir iden yoldař nı   get rd k eřigine  avır anı   nirde defin idelim 12^b buyurun dilerseň řatuňda defin idelim anı   bunu b yle diy b  ađıruň   řab l itmez ise gir  duruň    mer  n vařıyyet kıldı anı   m 'ezzin okudı anda ez nı   nam z n vaktidir bildiler durup abdest i  n dađıldılar    mer oğlunu yanına okudı   kim 'Abdull h idi anıň adı   var ' iře'ye iste dest r s z me r zı olur mı nedir g r   eger r zı olursa Ravzasında ki defin idiň Res l n yanında   eger r zı degilse dis nler   Bađı'aya iled p defin eyles nler  mer n oğlu duruban y ridi   varup ' iře'ye 13^a evine ey c n     g rdiler Eb  Bekr n yanında   m b rek g gs n n yarı yanında   kazılmıř bir řabri g rdiler anda   hem u mađ kokusı gel r anda   'Ali  n defin eyledi anda   fir kından yanar řalbi c nda  

şahâbeler tağıldı çünkim ey şāh ⊕ didiler cümlesi Elhükmilillah ⊕ ‘acebdür ‘ādeti şāhā bu dehrūn ⊕ şaķın aldanma naķşına bu dehrūn ne iş görseñ bilgil kim ölüm var ⊕ sözüm budur saña ey yār ⊕ alıp gideceğün bir pāre bizdir ⊕ bu sözi diñle kim görklü sözdür ⊕ niçeler varıban kabrine girü añılmaz ⊕ kişiye soñ peşimanlık vefā kılmaz **13^b** niçün korkmazsın Allah’dan ⊕ ki Hāķdan korkmayan olmaz Müslimān ⊕ Müslimān ol Müslimān ol Müslimān ⊕ Müslimān olmayan kurtulmaz ey cān ⊕ hikāyetler bu rāvīden haberdür ⊕ ki cümle birbirinden ⊕ mu‘teberdür ⊕ bu kez ‘Ömer çün itdi irtihāli ⊕ hilāfet yeri kaldı hālī ⊕ gelüp mescide cem’ oldu aşhāb ⊕ didiler anlar kim halīfe digeler aḥbāb ⊕ çün aşhāblar dükeli söz getürdi ⊕ şahābe kādısı ilerü geçdi oturdu ⊕ ki ‘Āşiyuñ oğlu ‘Āmir idi be-gāyet ‘ālim ü kāmīl idi ⊕ hilāfet yüzügi anda idi **14^a** ey cān ⊕ didi aşhāb ki şöyle bilün siz nekim direm anı öyle kılıñ siz ⊕ cihānuñ çün bilinmişdir fenāsı ⊕ bunuñ zevķine diñmez bahāsı ⊕ ‘acebdür siz perīşān yürürsüz ⊕ halīfesiz olmaz ḥod bilürsüz ⊕ bilün bu itdiñiz iş iş degül ⊕ velāyet beğsiz olmak yol degül ⊕ halīfe kılıñ aşhābıñ birini ⊕ şerī‘at hükmi yapa koya birini ⊕ bu sözi diñledi çünkim şahābe ⊕ kulak tutdılar tā bu ḥiṭāba ⊕ kavsi gözlerin dikdi ‘Aliye ⊕ Hāķkuñ arslānı gerçek velīye ⊕ didilerkim ‘Aliye hoş bilesin ⊕ yaraşırkim halīfe sen olasın ⊕ **14^b** ‘Ali eydür bulara ey yārenler ⊕ Resülün yolına doğrı gidenler ⊕ halīfe olmazsañız anı bilün ⊕ kabül eyler ise ‘Oşmānı kılıñ ⊕ şahābeden biri didi ey ‘Oşmān ⊕ aramızda halīfe ol sen ey cān ⊕ bu kez ‘Oşmān daḥı işitdi sözi ⊕ hilāfet idemezem deyü buyurdu ⊕ şerī‘atde kim ide noķşān ⊕ yā incine almadın bir müslimān ⊕ baña gerekmez anı aḥi görüñ ⊕ kimi dilerseñiz aña virüñ ⊕ anı görüb cümle şahābe vārı ⊕ kodılar irteki güne oları ⊕ cümle şahābe mescide geldiler ⊕ aşhāb cümlesi söz açdılar ‘Ali’ye didiler cümlesi ey sultān ⊕ kerem kıl sen bize **15^a** ol sultān ⊕ didi bu sözi ‘Oşmāna söyleñ hilāfet pes anıñdır anı eyleñ ⊕ böyle didi anda Şīr-i merdān ⊕ didiler aşhāb bu kez yā ‘Oşmān ⊕ sizün bu işiñiz ‘acebdür ⊕ halīfe olmamağa ne sebeptür ⊕ egerçi siz hilāfetden kaçarsız ⊕ Resülullāh önünde od çekersiz ⊕ işitdi çünkim anı ‘Oşmān ⊕ çağırıp didi yā ehl-i imān ⊕ hilāfeti kabül kıldım biliñüz ⊕ nekim dirsem anı kılıñuz ⊕ gele kim yirine emr-i Sübhān ⊕ ve hem kuvvet duta bu dīn ü imān **15^b** didiler hilāfet yüzüğün al ⊕ alup parmağına fi‘l-hāl ⊕ bu kez hilāfet eyledi ‘Oşmān ⊕ meger bir kişiuñ adıydı Mervān ⊕ özi Müslim ve illā fi‘il tuğyān ⊕ Resülullāh anı redd eylemişidi pes andan Mervān gitmişidi ⊕ Resülullāhdan soñra işit anı ⊕ kabül itmedi Şiddīķ daḥı anı daḥı ‘Ömer de kıldı merdūd ⊕ bu kez şimdi halīfe oldu ‘Oşmān ⊕ Mu‘āviyeye beğlik virdi ey cān ⊕ ki Şāmıñ beğligin virdi aña ⊕ işit takrīr ideyin anı saña ⊕ pes ol vaķit Şāmda idi Mervān ne fitne kaynadıserdir ol nādān ⊕ ⊕ ⊕ **16^a** Mu‘āviye katına geldi ⊕ tazarru’ idüben yüz yire urdu Mu‘āviye didi aña ey Mervān ⊕ saña yaķın ḥışımdır çünki ‘Oşman

⊙ seni komaz zîrâ hālîmdür ⊙ bu ‘Osmân gâyetde sâlimdür ⊙ hemân Mervân (bunı) işitdi ⊙ Medîneden yaña yüz dutdı gitdi ⊙ varup ‘Osmânunñ öpdî elin ⊙ görüp ‘Osmân bükdi belin ⊙ bunı görüp yüzün dönderdi ‘Osmân ⊙ kovamadı anı oldemde ey cân pes andan soñra Mervân hizmet itdi ⊙ idüp hizmet işini pek pekitdi ⊙ ‘Osmânunñ kamu işini ol düzerdi ve hem mektûbların ol yazardı ⊙ 16^b hilâfet kıldı ‘Osmân on iki yıl ⊙ Hüdânunñ hükmi aña irdi bil ⊙ çü vakt oldı beğâyâ gitdi ‘Osmân ⊙ vefâtına sebep ne oldı ey cân

Meger bir kişi geldi Mışır ilinden ⊙ şikâyet eylediler beglerinden ⊙ inandı zulmine anuñ çün ‘Osmân ⊙ hemân Mışırunñ begini ‘azl eyledi ey cân ⊙ Ebû Bekirunñ oğlunu oldem çağırdı ⊙ Mışırunñ begliğin hem aña virdi ⊙ berâtın yazdı virdi ‘Osmân ⊙ berâtın yazdı çünki Mervân ⊙ okuyub ‘Osmân aña mühür urdı ⊙ Ebû Bekirunñ oğluna virdi ⁵17^a itdi peymân ⊙ ‘Osmânı oldemde şehîd eylediler ey cân ⊙ meger bir gecide ‘Osmân uyurdu ⊙ düşünde pes Resûlullâhı gördi ⊙ didi ‘Osmâna kim var hâzır ol ⊙ şabâh bize gelürsin şöyle bil ⊙ seher vaktinde iderdi tilâvet ⊙ umardı niçe ola âhîr irâdet ⊙ sarayına dalup içerüye girdiler ⊙ anı olda şehîd eylediler ⊙ sefer kıldı fenâdan çünki ‘Osmân kime kaldı kime kala bu devrân ⊙ çün ‘Osmân göçüp gitdi beğâyâ ⊙ irişdi varup vâşıl-ı likâyâ ⊙ işidüp halk yaş idüb 17^b -ben duydılar ⊙ sarâyında yuyuban Baki’ada defin eylediler zârı zârı idüben didiler ey şâh ⊙ nidelim emir anıñdur Elhükmilillâh ⊙

İşit yine diyelüm bir hikâyet ⊙ ki râvîler eydür şöyle rivâyet ⊙ fenâdan çün beğâyâ gitdi ‘Osmân ⊙ hâlîfe ‘Ali’ye didi geldiler ey cân ⊙ bu tebdîre ‘Ali çün el getürdi ⊙ hilâfet tahtına geçüp oturdu ⊙ pes andan soñra hōş itdi hilâfet ⊙ idüp Allahın emrine ri’âyet gelür kim niçe sultândur o ⊙ anıñ kadri kim 18^a bilür meger hū ⊙ çün altmış yaşına irdi bil anı ⊙ işit saña diyem beyânı ⊙ hilâfet çün oldı biş yıl ey cân ⊙ aña dañı irişdi emr-i Sübhân ⊙ işit saña bir bir takrîr ideyin ⊙ ‘Aliniñ hâlini tahrîr ideyin ⊙ meger şehîd olmasına ey cân ⊙ sebep olmuş idi Mervân-ı Tuğyân ⊙ pes andan kaçup gitmiş idi ⊙ varıban Şâmda mekân dutmuş idi meger Mervân kaldı Şâmda ⊙ fitne kaynadısar diñle anda ⊙ bu fitne duyup söylediler varup ‘Ali ile cenk eylediler ⊙ yidikez itdiler 18^b cengi ki ey yâr ⊙ ‘Ali’ye bulmadılar aşla çare ⊙ çü gördiler anı cenk ile ölmez ⊙ ‘Ali’ye kimse hergiz çare kılmaz ⊙ bu kez Mervân bir ayrık fitne kıldı ⊙ bir câzu karı vardı buldı Mu’âviye’ye getürdi pes anı ⊙ buyur sen başara anı ⊙ bunı gönderelim vara gide ⊙ varup anda mekr ü hîle ide ⊙ bunun mekri zamânında ölekim ⊙ ‘Ali’ye ⊙ idelerdi belkim ⊙ bu ağulı kılıcı virdiler aña ⊙ didiler gerek biñ altun saña ⊙ yarak idüp karı gitdi yola

⁵ Konunun bütünlüğü dikkate alındığında hikâyenin bu bölümünde en az bir varaklık aksama olduğu düşünülmektedir.

⊙ var idi bir kızı hem aldı bile ⊙ ‘Ali Kûfe’de olurdu oldem ⊙ karı 19^a vardı irişdi ⊙ varuban pazara kondı ⊙ devāsını çü görüben indi ⊙ kızı gönderüp oturdu yolda ⊙ ki hîle sacağını dutardı elde ⊙ ‘Ali’niñ şarvânı idi ⊙ adına Mülcem oğlu dirler idi ⊙ katır develerin tîmâr iderdi ol it ⊙ hikâyet nolsa gerek diñle işit meger bir gün o Mülcem durdı ⊙ deve katarları oturmağa giderdi ⊙ karınıñ kızına düş oldu yolu ⊙ niçe olur şarvânıñ diñle hâli ⊙ kızı gördükde ‘aşık oldu ⊙ çağırdu katna anı getürdi ⊙ gelüp Mülcem anda oturdu ⊙ 19^b karı eydür katma gelgil ⊙ nedirsem saña gel öğüt algıl ⊙ bir işim var görebilürseñ eger hâcetimi bitürürseñ ⊙ ki saña uşda biñ altun vireyim ⊙ seni yâd idüben doyrayım ⊙ dañı saña vireyim hem kızımı ey pehlüvân güyegü ideyim ‘ahd ü peymân ⊙ didi Mülcem aña didi nedir baña hizmet için nevürürseñ dileremki ‘Ali’yi öldüresin ⊙ beni şâd idüp güldüresin ⊙ anı öldür gözle fırsatını bul ⊙ kızımı vireyin güyegim ol ⊙ deyüp aña biñ altun virdi ⊙ ol ağülü 20^a kılıcı bile virdi ⊙ kabul itdi Mülcem anı tãpup dünyâya ol it yabânî ⊙ gice gündüz fırsatın gözler idi ⊙ ‘Ali’yi niçe öldürem diridi ⊙ ben anı öldüremezem ve illâ meger kim ol namâz içinde öle kim ⊙ meger bir gice ‘Ali düşde ey cãn ⊙ Resûlullâhı görüp oldu şâdân ⊙ Resûlullâh ‘Ali’ye didi anda ⊙ yakında sen gelesin didi bunda ⊙ Hasan ile Hüseyin’e didi ey cãn ⊙ bu fânide kimse tutamaz evtân ⊙ yakında biliñ oğullar seferdir ki kurtulmağa 20^b fâniden zaferdir ⊙ vaşiyet iderem size ‘ayânı ⊙ nekim size direm idesiz anı ⊙ cenâzemi koyasız benim evde ⊙ oturup bekleyesiz anda ⊙ gice ulucağız bir kişi gelekim niķâb örtülü bir deve ile ⊙ cenâzemi viresiz deveye beñi de ⊙ deveye ber gidüben ala gide ⊙ dönüp girü gelesiz ey cãn ⊙ Haķķıñ emridür olmañ perîşân ⊙ bile gide anıñla yanca ⊙ beni şehriñ ucuna iledince ⊙ vaşiyet itdi anlara ‘Ali hõş ⊙ olar da diñlediler 21^a idüben güş ⊙ pes andan emri Sübhân irişdi ⊙ ecel cür‘asını ‘Ali de içdi ⊙ meger bir gice ‘Ali durmuş idi ⊙ varuban mescide girmiş idi ⊙ çü girdi mescide durdı namâza ⊙ yönelüp kıbleye durmuş niyâza ⊙ gördi Mülcem it Mervân ⊙ didi işbu gice fırsatı devrân ⊙ ağülü kılıcı çünkim çıkardı ⊙ uruban ‘Ali’ye arkını çaldı ⊙ dönüben kaçdı orda durmadı ⊙ gelüp mescide kapusın bulamadı ⊙ deli oluban hây hây çağırdu ⊙ ünin işidüben halkı 21^b devşirildi ⊙ didiler ne çağırırısın ey it ⊙ neye geldiñ bu mescide ey merdüd ⊙ didikim ‘Ali’ye çaldım urdum biliñiz ⊙ bu yavuz işleri kıldım biliñiz ⊙ bu kez üşdiler anıñ üstüne ⊙ dutuban tükürdiler yüzine ⊙ öldürdiler ol it habîsi ⊙ kül ufuk itdiler murdâr necîsi ⊙ gelüben gördiler o sulţanı ⊙ namâza durmuş idi ulu sübhânı ⊙ haberi yok idi yaradan ey yâr ⊙ namâzı kıluban eyle tekrâr ⊙ hemân demki selâm virdi düşdi ⊙ gelüp halk anıñ üstüne üşdi 22^a iletdiler pes evine perîşân ⊙ üşüben kıldılar çok zâr u figân ⊙ Hüseyin-ile Hasan geldiler anda ⊙ görüben babaların o hâlde ⊙ yürecikleri yandı ağladılar ⊙ mübârek başlarını açdılar ve hem gözyaşını saçdılar ⊙ ‘Ali çünkim

za'îf oldu be-ğâyet   yok idi za'afında anıñ nihâyet   bularla esenleşdi ve döndi   şehâdet
getürüben teslîm oldu   igen çok ağladılar anda ey şâh   didilerkim Elhükümüllâh   pes andan
soñra yudılar **22^b** Haqqıñ arslanı ol girçek velî   kefen şarup namâzın kıldılar   vaşiyetin
yirine kodılar   dağı lup gıtdiler tamâmı   onıda kodılar ol gün imâmı   Hüseyin ile Hasan
beklediler   yanında hem tilâvet eylediler   gıce gündüz beklediler anı   geldi bir er elinde
hem devesi var   kara çadır örtünüben geldi durdı   deve 'Ali katında çökerdi cenâzesin
'Ali'niñ çün götürdi   deveniñ üstüne anı yaturdı   deveye yükledüben yola girdi   Hasan **23^a**
Hüseyin hem bile gitdi   düşüp yanına gıtdiler perîşân   hem iderlerdi ah-ile giryân   didiler
kimse itmedi bu işi   babamız aluban gıtdi bu kişi   nekişidür varup anı şoralım babamız
kande iletür biz bilelüm   ilerü varuban şordılar aña   didiler kimi sorarsız anı di baña  
babamız kande iletürsüz bize di   yüzünden burkasın kaldırdı   çü gördiler ataları o kendi  
bular döndiler andan şâd u ħandân işâret **23^b** itdi anlara ol sultân   çün 'izzet kıldı babama ol
Allah   sevinüb didiler Elĥamdülillâh   babamız alup gidende   babam   bu cümle işleri
idende babam   çü 'aczim var benim pes ebsem duram ebsem budur sözüm benim Allahu
a'lem   rûĥ-ı sa'âdetleriçün Allah için el-Fâtiĥa   ma'a's-şalavât   ketebetü'l-faĥr ĥâk-i
pâyi âl-i 'abâ es-seyyid Muhammed Ĥâfız Baba   1224